

Mezinárodní a evropské požadavky na kriminalizaci a trestání určitých jednání v České republice

Abstrakt

Práce zkoumá vliv mezinárodních a evropských právních nástrojů na české trestní právo a analyzuje, jak transnárodní normy formují českou trestněprávní legislativu. Práce využívá transnacionální procesní teorii, která se zabývá transnacionální kriminalizací jako dynamickým procesem ovlivněným právními, politickými a sociálními faktory.

Práce nejprve rozlišuje transnacionální trestní právo od mezinárodního trestního práva a zkoumá jeho horizontální (mezinárodní smlouvy) a vertikální (vnitrostátní implementace) dimenze. Mapuje klíčové právní nástroje, zejména mezinárodní úmluvy kriminalizující určitá jednání, ale také nástroje soft-law a sekundární legislativu Evropské unie ve formě směrnic. Teoretický rámec je následně aplikován na proces transnárodní kriminalizace terorismu a sexuálního násilí v České republice, který odhaluje odlišné výzvy v procesu přejímání mezinárodních požadavků do národní úpravy. Analýza kriminalizace terorismu ukazuje, jak může vymáhání mezinárodních závazků skrze hrozby sankcemi vést k obtížím při jejich praktické aplikaci v národním kontextu. Zatímco pohled na úpravu sexuálního násilí poukazuje na důsledky ideologických rozporů v procesu transnárodní kriminalizace. Což bylo patrné zejména v souvislosti s diskusemi o návrhu nové směrnice z roku 2024 a nedávnou redefinicí znásilnění v českém trestním zákoníku.

Empirická analýza českého trestního zákoníku, založená na posouzení jednotlivých ustanovení a datech o odsouzeních z let 2018–2023, kvantifikuje míru vlivu mezinárodního a evropského práva. Zjištění ukazují, že až 41 % trestněprávních ustanovení vychází z mezinárodních a evropských závazků, což svědčí o významném vlivu transnacionálních norem. Zároveň je však poukázáno na nesoulad mezi formální implementací a reálnou aplikací ustanovení v praxi, což poukazuje na mezery v institucionální rovině, nedostatek politické vůle a další důvody. Spojením empirické analýzy s moderní teorií tato studie zkoumá, jak mezinárodní a evropské normy ovlivňují vnitrostátní právo, a přispívá tak k širší diskuzi o transnacionální kriminalizaci.

Klíčová slova: transnárodní trestní právo, transnárodní kriminalizace, internacionalizace a europeizace trestního práva